

INHOUD

VOORWOORD	13
-----------	----

TEN GELEIDE	17
-------------	----

DEEL I HET THEORETISCH KADER, DE METHODOLOGIE EN DE ONDERZOEKSPOPULATIE 21

HOOFDSTUK 1 HET MOEILIJKE EVENWICHT IN ONDERZOEK NAAR CULTUUR, ETNICITEIT EN GENDER	23
--	----

HOOFDSTUK 2 CULTUUR ALS BOUWSTEEN VOOR IDENTITEITEN EN SAMENLEVINGEN	25
---	----

2.1 Culturalisme: fundamentele cultuurverschillen tussen gemeenschappen	26
2.2 Cultuur als interactief proces	28
2.3 Cultuur, een machtsbalans tussen gelijkheid en verschil	30

HOOFDSTUK 3 ETNISCHE INDIVIDUEN, ETNISCHE GEMEENSCHAPPEN	35
---	----

3.1 De 'mythe' van een etnische bloedband	35
3.2 De sociale constructie van etniciteit	37
3.3 Etnische identiteit als sociale identiteit	39
3.4 Etnisch voelen en etnisch handelen	43
3.5 Machtsprocessen en de constructie van etniciteit: dominante etniciteit en etno-culturele minderheden	46
3.5.1 Dominante etniciteit	46
3.5.2 Etno-culturele minderheden	49
3.6 Besluit	51

HOOFDSTUK 4	
MOEDERS EN VADERS: GENDERIDENTITEITEN IN HET GEZIN	53
<hr/>	
4.1 Van een eerder primordialistische naar een eerder sociaal constructivistische visie op 'vrouwelijkheid' en 'mannelijkheid'	53
4.2 Socialisatie van genderidentiteiten	56
4.3 Machtsprocessen en de constructie van gender (in het gezin)	57
4.4 Gender en de combinatie arbeid en gezin	59
4.4.1 Gender en de combinatie arbeid en gezin: theorie	59
4.4.2 Gender en de combinatie arbeid en gezin: cijfers	61
4.5 De samenhang tussen betekenischema's en gedrag	64
4.6 Besluit	65
HOOFDSTUK 5	
HABITUS, REGULARITEITEN EN SYMBOLISCHE MACHT	67
<hr/>	
5.1 Habitus: een structuur in beweging	68
5.2 Habitus: generator van gedrag	71
5.3 Veld, kapitaal en symbolische macht	73
5.3.1 De samenleving als verzameling van velden	73
5.3.2 Economisch, cultureel en sociaal kapitaal	74
5.3.3 Van (de accumulatie van) kapitaal naar symbolische macht	76
5.4 Kritiek op Bourdieu	79
5.4.1 Bourdieu en het determinisme van habitus	80
5.4.2 Bourdieu's 'rudimentaire' ideeën omtrent gender	81
5.5 Besluit	83
HOOFDSTUK 6	
SOCIALISATIE- EN OPVOEDINGSPROCESSEN	85
<hr/>	
6.1 Definities van socialisatie	86
6.2 Verschillende socialisatieagenten: gezin, vrienden, school	87
6.2.1 Het gezin	87
6.2.2 De vriendengroepen of 'peer groups'	89
6.2.3 De schoolomgeving	90
6.3 Onderzoek naar de gezinssocialisatie	91
6.3.1 Algemene opvoedingsoriëntaties	92
6.3.2 Gezinssocialisatie in een migratiecontext	92
6.4 Besluit	97
HOOFDSTUK 7	
ETNO-CULTURELE EN GENDER HABITUS IN DE GEZINSSOCIALISATIE	99
<hr/>	

HOOFDSTUK 8	
METHODOLOGISCHE BESCHOUWINGEN	107
Interpretatief onderzoek door middel van kwalitatieve diepte-interviews	109
HOOFDSTUK 9	
ONDERZOEKSPOPULATIE EN RESPONDENTENWERVING	113
9.1 Keuze van de onderzoekspopulatie	113
9.2 Over de sociale constructie van outsider- en insiderstatussen	116
9.3 Respondentenwerving	120
9.4 Samenstelling respondentengroep	121
DEEL II	
DE EMPIRISCHE ONDERZOEKSBEVINDINGEN	125
.....	
INLEIDING	127
.....	
HOOFDSTUK 10	
CENTRALE ELEMENTEN IN HET GEZINSSOCIALISATIEPROCES	129
10.1 Socialisatiethema's en hun overdrachtsstrategieën in het gezinssocialisatieproces	130
10.1.1 Respect en eerlijkheid	130
10.1.1.1 <i>Respect en eerlijkheid als socialisatiethema</i>	131
10.1.1.1.1 <i>Respect</i>	131
10.1.1.1.2 <i>Eerlijkheid</i>	133
10.1.1.2 <i>Respect en eerlijkheid: strategieën</i>	134
10.1.2 Sociaalvaardig gedrag	135
10.1.2.1 <i>Sociaalvaardig gedrag als socialisatiethema</i>	135
10.1.2.2 <i>Sociaalvaardig gedrag: strategieën</i>	136
10.1.2.2.1 <i>Jeugdbeweging</i>	136
10.1.2.2.2 <i>Sportclub</i>	137
10.1.2.2.3 <i>Onthaalmoeder en crèche</i>	138
10.1.2.2.4 <i>School</i>	139
10.1.2.2.5 <i>Vakantie en reizen</i>	139
10.1.3 Een goede opleiding	142
10.1.3.1 <i>Een goede opleiding als socialisatiethema</i>	142
10.1.3.1.1 <i>De droom van diploma's</i>	142
10.1.3.1.2 <i>De vrije keuze</i>	143
10.1.3.1.3 <i>Sturing van in het begin</i>	144
10.1.3.1.4 <i>De toch niet zo vrije keuze</i>	145
10.1.3.2 <i>Een goede opleiding: strategieën</i>	147

10.1.3.2.1	<i>Strategieën betreffende het eigen gezin</i>	147
10.1.3.2.2	<i>Strategieën betreffende de school</i>	148
10.1.4	Respect voor het materiële	151
10.1.4.1	<i>Respect voor het materiële als socialisatiethema</i>	151
10.1.4.2	<i>Respect voor het materiële: strategieën</i>	152
10.1.4.2.1	<i>Sparen</i>	152
10.1.4.2.2	<i>Vakantiewerk</i>	153
10.1.5	De ouder-kind relatie	153
10.1.5.1	<i>De ouder-kind relatie als socialisatiethema</i>	154
10.1.5.2	<i>De ouder-kind relatie: strategieën</i>	156
10.1.6	Zelfredzaamheid	158
10.1.6.1	<i>Zelfredzaamheid als socialisatiethema</i>	158
10.1.6.2	<i>Zelfredzaamheid: strategieën</i>	158
10.1.7	Geluk	159
10.1.7.1	<i>Geluk als socialisatiethema</i>	160
10.1.7.2	<i>Geluk: strategieën</i>	160
10.1.7.1.1	<i>Strategieën betreffende studiekeuze</i>	161
10.1.7.1.2	<i>Strategieën betreffende partnerkeuze</i>	161
10.1.8	Religie	166
10.1.8.1	<i>Religie als socialisatiethema</i>	166
10.1.8.1.1	<i>Religie als algemeen richtinggevend kader voor de kinderen</i>	168
10.1.8.1.2	<i>Geloof als vanzelfsprekendheid</i>	169
10.1.8.1.3	<i>Geen rol voor geloof in de opvoeding</i>	170
10.1.8.1.4	<i>Religieuze continuïteit uit traditie of sociale druk</i>	171
10.1.8.2	<i>Religie: strategieën</i>	173
10.1.9	Gezondheid	174
10.1.9.1	<i>Gezondheid als socialisatiethema</i>	174
10.1.9.2	<i>Gezondheid: strategieën</i>	175
10.1.10	Weerbaarheid tegen racisme	175
10.1.10.1	<i>Weerbaarheid tegen racisme als socialisatiethema</i>	176
10.1.10.2	<i>Weerbaarheid tegen racisme: strategieën</i>	178
10.1.11	Besluit	181
10.2	De rol van andere actoren in het socialisatieproces	182
10.2.1	De familie	182
10.2.1.1	<i>Grootouders van de kinderen</i>	183
10.2.1.1.1	<i>Grootouders als ervaringsdeskundige en band met het verleden</i>	183
10.2.1.1.2	<i>Grootouders als grote verwenners en als 'voorbeelden van een andere generatie'</i>	183
10.2.1.2	<i>Broers en zussen</i>	185
10.2.2	De school(keuze)	185
10.2.2.1	<i>Praktische schoolkeuze</i>	186
10.2.2.2	<i>Specifieke schoolkeuze</i>	186
10.2.2.3	<i>Het (relatieve) belang van informele netwerken</i>	188
10.2.3	Formele diensten: Kind en Gezin, crèche/onthaalmoeder en CLB	190
10.2.3.1	<i>Kind en Gezin</i>	190
10.2.3.2	<i>Crèche/onthaalmoeder</i>	191

10.2.3.3	<i>Centra voor Leerlingenbegeleiding</i>	192
10.2.3.3.1	<i>Belgische respondenten</i>	192
10.2.3.3.2	<i>Italiaanse en Marokkaanse respondenten</i>	193
10.2.4	Vriendengroepen	195
10.2.4.1	<i>Vriendengroepen van de ouders</i>	196
10.2.4.2	<i>Vriendengroepen van de kinderen</i>	196
10.2.4.2.1	<i>Een potentieel 'gevaar'</i>	196
10.2.4.2.2	<i>Strategieën om de vriendengroep onder controle te krijgen</i>	197
10.2.5	Media	198
10.2.5.1	<i>Media als hulpbron voor ouders</i>	199
10.2.5.1.1	<i>Televisie</i>	199
10.2.5.1.2	<i>Internet</i>	200
10.2.5.1.3	<i>Boeken</i>	200
10.2.5.2	<i>Media als hulpbron voor 'cultuuroverdracht'</i>	201
10.2.5.3	<i>Media als negatieve invloed op kinderen</i>	202
10.2.5.3.1	<i>Televisie: geweld en seks</i>	202
10.2.5.3.2	<i>Computer en internet</i>	202
10.2.6	Religieuze instellingen	203
10.2.7	Besluit	204

HOOFDSTUK 11

CONTINUÏTEIT IN HET GEZIN: GENDER EN ETNICITEIT		207
<hr/>		
11.1	De bestendinging van gender identiteiten in het gezin	208
11.1.1	<i>Gender(rollen) in het gezin van oorsprong</i>	209
11.1.2	<i>Bestendinging van gendersverschillen in het eigen gezin: partners</i>	211
11.1.2.1	<i>Betekeningen van 'vaders' en 'moeders'</i>	211
11.1.2.2	<i>Van het betekenisniveau naar het praktische niveau</i>	213
11.1.2.2.1	<i>Huisvrouwen, maar geen huismannen</i>	213
11.1.2.2.2	<i>Huishoudelijke en opvoedkundig-praktische taakverdeling</i>	217
11.1.2.2.3	<i>Ontspanningstaken</i>	218
11.1.2.2.4	<i>Impliciete verwijzing naar de taakverdeling</i>	219
11.1.3	<i>Bestendinging van gendersverschillen: kinderen</i>	221
11.1.3.1	<i>Betekeningen van 'dochters' en 'zonen'</i>	221
11.1.3.2	<i>De partnerkeuze van dochters: in de greep van de angst?</i>	223
11.1.4	Besluit	225
11.2	Bestendinging van etnische identiteiten in het gezin	226
11.2.1	<i>De migratieachtergrond als significante context</i>	226
11.2.2	<i>Bestendinging van etniciteit en etno-culturele grenzen: ouders</i>	228
11.2.2.1	<i>Sociale context</i>	228
11.2.2.2	<i>Een primordialistische perceptie van etnisch lidmaatschap</i>	231
11.2.2.3	<i>Betekeningen van het uiterlijk</i>	233
11.2.2.4	<i>Constructie van etno-culturele grenzen</i>	235
11.2.2.4.1	<i>Een 'warme' zuiderse mentaliteit als unificerende factor ten opzichte van Belgen</i>	236
11.2.2.4.2	<i>Religie als verdelende factor tussen Belgen/Italianen en</i>	

	<i>Marokkanen</i>	240
11.2.3	Bestending van etniciteit en etno-culturele grenzen: kinderen	245
11.2.3.1	<i>Taal als centraal cultureel embleem</i>	246
11.2.3.1.1	<i>Emotionele benadering: 'onze taal'</i>	247
11.2.3.1.3	<i>Strategieën voor taaloverdracht: centrale rol voor kinderopvang</i>	249
11.2.3.1.4	<i>Ingecalculeerde taalachterstand</i>	253
11.2.3.2	<i>Religie als centraal cultureel embleem</i>	256
11.2.3.2.1	<i>Emotionele benaderingen: 'blijf jezelf'</i>	257
11.2.3.2.2	<i>Rationele benaderingen: de verschillende religieuze praxis</i>	266
11.2.3.3	<i>Bijkomende continueringstrategieën</i>	268
11.2.3.3.1	<i>Vakanties</i>	268
11.2.3.3.2	<i>Een materiële band om de emotionele verbondenheid te behouden</i>	269
11.2.3.3.3	<i>Versieren van de buurt</i>	269
11.2.3.3.4	<i>Voetbal en de intersectie van gender en etniciteit</i>	270
11.2.4	Besluit	271

HOOFDSTUK 12

VERANDERINGEN VAN GENDER EN ETNICITEIT IN HET GEZIN 273

12.1	Veranderingen op het vlak van de genderverhoudingen	273
12.1.1	Gendertransformaties in het gezin van oorsprong	274
12.1.2	Gendertransformaties in het eigen leven en gezin	276
12.1.2.1	<i>Het doorbreken van gendergrenzen in het eigen leven: vaders en moeders</i>	276
12.1.2.2	<i>Het doorbreken van gendergrenzen bij de kinderen: zonen en dochters</i>	281
12.1.3	Besluit	282
12.2	Veranderingen op het vlak van etniciteit	283
12.2.1	Taaltransformaties	283
12.2.1.1	<i>Taaltransformaties in het gezin van oorsprong</i>	284
12.2.1.2	<i>Taaltransformaties in het eigen gezin</i>	285
12.2.2	Religieuze transformaties	288
12.2.3	Mogelijke gevolgen voor etniciteitsbeleving	290
12.2.4	Besluit	291

HOOFDSTUK 13

SYMBOLISCHE MACHT MET BETREKKING TOT GENDER EN ETNICITEIT 293

13.1	Ervaren expliciete discriminaties in het dagelijkse leven	294
13.2	Symbolische macht in het dagelijkse leven	297
13.2.1	Symbolische macht en etniciteit	298
13.2.1.1	<i>Kritiek op 'etnische' naamgeving</i>	299
13.2.1.2	<i>Het onderwijssysteem als centraal homogeniserend cultureel apparaat</i>	300
13.2.1.2.1	<i>Centra voor Leerlingenbegeleiding: het taalaspect</i>	300
13.2.1.2.2	<i>School: het religieuze aspect</i>	303
13.2.1.3	<i>De druk van officiële categorieën</i>	306

13.2.1.4	<i>Rekening houden met het dominante perspectief</i>	307
13.2.1.5	<i>Etnische loyaliteit ter discussie door 'ingroup'-leden.</i>	308
13.2.1.6	<i>De behoefte om zich van stereotiepe 'co-ethnics' te onderscheiden</i>	310
13.2.1.7	<i>De invloed van positieve betekenissen</i>	311
13.2.1.8	<i>Druk van christelijke dominantie op 'ingroup'-leden</i>	314
13.2.2	Symbolische macht en gender	315
13.2.3	Symbolische macht en de intersectie van gender en etniciteit	319
13.2.3.1	<i>De vader- en moederrollen</i>	319
13.2.3.2	<i>Zoon/dochter-verhoudingen</i>	320
13.2.3.2.1	<i>De beperking van partnerkeuze als voorbeeld symbolische macht</i>	323
13.2.3.2.2	<i>Betekeningen omtrent islam als vorm van symbolische macht</i>	326
13.2.3.2.3	<i>'Aversive racism' in het dagelijkse samenleven</i>	328
13.2.3.2.4	<i>De constructie van moslims als de 'fundamentele andere'</i>	330
13.3	Besluit	332

EPILOOG **335**

HOOFDSTUK 14

HABITUS IN HET GEZIN 335

14.1 Etno-culturele habitus in het gezin 337

14.2 Gender habitus in het gezin 343

ALGEMEEN BESLUIT **347**

PERSOONLIJKE NABESCHOUWINGEN 351

BIBLIOGRAFIE 355

REGISTER 371
